

Oponentský posudek na disertační práci PhDr. Tomáše Gaudka

Iluminované rukopisy roudnické druhé třetiny 14. století

Ústav pro dějiny umění FF Univerzity Karlovy v Praze, 2015

Vedoucí práce: Prof. PhDr. Ing. Jan Royt, PhD.

Oponent: PhDr. Milada Studničková

Tomáš Gaudek, žák dr. Hany Hlaváčkové, se výzkumu iluminovaných rukopisů věnuje již řadu let. Pro svou disertační práci zvolil aktuální téma; klášter augustiniánů kanovníků v Roudnici se po delší době opět dostává do centra zájmu badatelů nejrůznějšího zaměření. Knihovně a literární činnosti roudnických augustiniánů ve 14. a 15. století byla v roce 2013 věnována mezinárodní konference, které se autor aktivně zúčastnil. K upřesnění provenience jednotlivých rukopisů přispěl zásadním způsobem výzkum signatur a vlastnických záznamů Michala Dragouna, dějinám knihovny se nedávno ve své disertační práci věnovala Adéla Eberssonová (2013), iluminované rukopisy biskupa Jana z Dražic zkoumala v diplomové práci Kateřina Jirková (2014). Ucelené uměleckohistorické zhodnocení roudnického rukopisného fondu, reflektující současný stav bádání, však doposud chybělo.

Materiálově bohatá, časově náročná práce je rozčleněna do sedmi kapitol. Úvodní stati podávají kritický přehled dosavadního bádání, seznamují s dějinami kanonie a uměleckými památkami spojenými s roudnickými augustiniány a vyhodnocují text roudnického nekrologia, důležitého pramene informací o donacích uměleckých děl a rukopisů kláštera. Čtvrtá kapitola se zabývá českými iluminovanými rukopisy 14. a 15. století, které pocházejí nejen z roudnického kláštera, ale též z dalších českých klášterů řádu řeholních kanovníků sv. Augustina. Pátá kapitola, věnovaná katalogově zpracovaným roudnickým papírovým rukopisům, je založena na popisu a komparaci filigránů, umožňujících přesnější datování. V šesté kapitole je podán seznam rukopisů knihovny roudnického a sadského konventu, doplněný přehledovou tabulkou signatur různých časových vrstev. Těžiště práce představuje sedmá kapitola s výborně vypracovaným katalogem iluminovaných rukopisů roudnické provenience z let 1333-1366. Práci uzavírá shrnutí poznatků, rozsáhlý seznam literatury a barevná obrazová příloha.

Dochované roudnické iluminované rukopisy bohemikálního původu z druhé třetiny 14. století člení Tomáš Gaudek podle charakteru výzdoby do pěti skupin. Iluminace zhodnotil v přehledové stati i v rámci jednotlivých katalogových čísel, které obsahují všechny potřebné údaje. Ocenit nutno důkladný kodikologický popis, zahrnující i podrobný popis vazby a kompletní výčet iniciál s incipity umožňujícími určit souvislost ikonografie s textem. Patříčnou pozornost věnoval autor iniciálám zdobeným fleuronée, které dosud nebyly

českým bádáním patřičně zhodnoceny, a kde se musel vypořádat s problémem adekvátní české terminologie.

Tomáš Gaudek v rámci své disertační práce učinil řadu nových zjištění, vypracoval edici třeboňského fragmentu roudnického nekrologia (SOA Třeboň, Velkostatek Třeboň, registratura IA 3K beta 28e) z let 1458-1464, který významně doplňuje údaje klášterního nekrologia v rukopise Národní knihovny ČR XIX B 3. K důležitým výsledkům patří též vyloučení možnosti existence iluminátorské dílny přímo v klášteře, o níž se dříve uvažovalo. Autor nicméně připouští možnost vzniku jednodušších iniciál zdobených fleuronné (skupina kolem rukopisu XIII B 14) přímo v roudnickém klášteře (s. 38), přičemž zvažuje možnost identifikovat mistra s iluminátorem *Herusskem*, zmiňovaným v nekrologiu.

Současně je nutno upozornit na některé nedostatky. Pochopení koncepce práce a orientaci v textu ztěžuje absence úvodu, v němž měl autor vymezit hlavní problémy, objasnit cíle a metodologické postupy. Zde měl též čtenáře seznámit se strukturou práce a vysvětlit některé zdánlivé nesourodosti; proč se práce zabývá i jinými než prokazatelně roudnickými rukopisy, jak souvisely rukopisy roudnického a sadského konventu a proč čtvrtá a pátá kapitola poměrně důkladně pojednává o mladších památkách, které by podle názvu neměly do práce již patřit. (Objasnění jsou „ukryta“ v následujících textech a v závěru práce). Poněkud nelogické je uspořádání v úvodní části druhé kapitoly, kde popis historického kontextu nezačíná informací, kdo a kdy klášter založil, nýbrž narozením Jana z Dražic a líčením jeho životních osudů. (Založením kláštera začíná abstrakt). V této kapitole by bylo vhodné též stručně charakterizovat řád augustiniánů kanovníků, zmínit roli, kterou hrála roudnická kanonie a její statuta (*Consuetudines Rudnicensis*) ve střední Evropě a zhodnotit podobu klášterní zbožnosti, k níž se naposledy vyjádřil Pavel Soukup, neboť s těmito faktory mohla souviset skladba knihovního fondu a podoba některých rukopisů. U památek, které k hlavnímu tématu bezprostředně nepatří, zabíhá autor občas až do přílišných podrobností, čímž zpřehledňuje text. Nové, cenné postřehy a určení, jako v případě Votivního obrazu Jana Očka z Vlašimi (s. 20-21), by bylo patrně lepší publikovat s rozšířenou argumentací v samostatné studii. Orientaci dosti znesnadňuje též absence odkazů na vyobrazení. Úroveň práce místy snižují stylistické neobratnosti, překlipy (s. 5: velké písmeno po čárce – „...malířství, Jedna z nich...“, záměna signatury - XIII A 7 místo XII A 7, ad.), výjimečně i ortografické chyby (s. 18: vitraillich, kování je ztrháno). K drobným přehlédnutím patří neuvedení položky v seznamu literatury (Horčička, s. 8). Poněkud zavádějící je užívání termínu 'konvolut' pro označení knihovny či knihovního fondu, který v kodikologii většinou znamená soubor různorodých textových jednotek, rukopisných či tištěných, svázaných do jednoho svazku.

Přes uvedené připomínky, týkající se především struktury textu a stylistiky, považuji práci Tomáše Gaudka za velmi přínosnou. Katalogová část může sloužit jako dobrý základ budoucí publikace o roudnických iluminovaných rukopisech vydané tiskem.

Práce o rozsahu 138 tištěných stran A4 a 47 stran obrazové přílohy odpovídá obvyklým požadavkům, obsahuje všechny požadované části, jako je obsah, soupis literatury,

abstrakt a klíčová slova. Disertační práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení „prospěl“.

V Praze, dne 5. června 2015

PhDr. Milada Studničková

Ústav dějin umění AVČR, v.v.i

Praha 1, Husova 4, 110 00

E-mail: studnickova@udu.cas.cz